

HOGYAN ÁPOLJUK A BARÁTSÁGOT?

VACSKAMATI VIRÁGJA

A modul szerzője: Nagy Erika

SZOCIÁLIS, ÉLETVITELI
ÉS KÖRNYEZETI KOMPETENCIÁK

B 4. ÉVFOLYAM

MODULVÁZLAT

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja, fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök, mellékletek	
				Diák	Pedagógus
I. Ráhangolás, a feldolgozás előkészítése					
I/a Rokon értelmű – ellentétes jelentésű					
A	A gyerekek a barát szóval rokon értelmű szavakat gyűjtenek. Időkitöltő: a barát szóval ellentétes jelentésű szavakat keresnek. 6 perc	Ráhangolás Szókincs-aktivizálás	Kooperatív tanulás – kerekasztal		P1 (Rokon értelmű és ellentétes jelentésű szavak)
B	A gyerekek a barát szóval rokon értelmű szavakat gyűjtenek. A sorban elhangzó szavakat mindenki leírja a füzetébe. Meggyőződnek a helyesírás pontosságáról. Mindegyik csoport kap egy szókészletet. A szókétyákat megközelítőleg egyformán osztják szét egymás között a gyerekek, majd mindenki meghatározza, hogy melyik oszlopba (rokon értelmű vagy ellentétes jelentésű) kerül a nála lévő szó, és azt lediktálja a társainak. 15 perc	Ráhangolás Szókincsfejlesztés	Kooperatív tanulás – szóforgó	D1 (Szókétyák)	P1 (Rokon értelmű és ellentétes jelentésű szavak)

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja, fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök, mellékletek	
				Diák	Pedagógus
C	A tanulók szétosztják a szókétyákat. A barát szóval rokon értelmű és ellentétes jelentésű szavakat szétválogatják, és felragasztják egy lapra. 10 perc	Ráhangolás Szókincsfejlesztés	Kooperatív tanulás – kerekasztal	D1 (Szókartyák) Papírlap, ragasztó	P1 (Rokon értelmű és ellentétes jelentésű szavak)
II. Az új tartalom feldolgozása					
II/a Fontos esemény az életben					
A	A tanulók önállóan elolvassák az első meserészletet. A néma olvasás után a csoportokon belül két pár alakul. A párok eljátsszák egymásnak a jelenetet. (12 perc) A gyerekek értékelik csoporttársaik munkáját. Mindenki három üres cédulát kap, amelyre csak a tanár; illetve osztály által meghatározott kifejezéseket írhatják. (Pl. Jó ötleteid voltak! Köszönöm, hogy segítettél! Kösz, hogy engedted érvényesülni az én ötletemet! Jó volt veled játszani!) Természetesen ugyanazt is írhatják mindenkinek. A nevüket csak akkor írják alá, ha akarják. A cédula másik oldalára felírják a címzett nevét, majd az asztal közepére teszik, névvel felfelé. Ezt követően mindenki elveszi a sajátját. (8 perc) A legaktívabb párok az osztály előtt is eljátsszák a jelenetet és annak folytatását: hogyan folytatódik a történet, ha (1) Mikkamakka a barátokat hívta, (4) az ismerősöket hívta (pl. szomszédok, osztálytársak).	Értő olvasás Érzelmek tudatosítása	Önálló munka Páros munka Csoportmunka – csoportforgó	D2 (Lázár Ervin: Vacsakamati virágja I.) Papírcédulák	

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja, fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök, mellékletek	
				Diák	Pedagógus
	A gyerekek megpróbálják kitalálni, hogy a barátai vagy az ismerősei köszöntötték-e Vacskamatit. (6 perc) 26 perc				
B	Kérdések segítségével feldolgozzák az első meserészletet: a csoport minden tagja kap egy kérdést, és szóban válaszol rá. Megpróbálják kitalálni, hogyan folytatódhat a mese, majd röviden leírják azt. 26 perc	Értő olvasás Érzelmelek tudatosítása	Kooperatív tanulás – mozaik Önálló munka	D2 (Lázár Ervin: Vacskamati virágja I.) D3 (Szövegfeldolgozó kérdések) Füzet	
C	Kérdések segítségével feldolgozzák az első meserészletet: a csoport minden tagja kap egy kérdést, és szóban válaszol rá. A gyerekek megpróbálják kitalálni, hogyan folytatódhat a mese, majd párban lerajzolják azt. 29 perc	Értő olvasás Érzelmelek tudatosítása Kommunikáció Társas mobilizálás	Kooperatív tanulás – mozaik Páros munka	D2 (Lázár Ervin: Vacskamati virágja I.) D3 (Szövegfeldolgozó kérdések) Rajzlap, színes ceruza	
II/b Barátok					
A	A tanulók elolvassák a második meserészletet, majd lerajzolják az ajándékot. A kész rajzokat elhelyezik a faliújságon. 15 perc	Szinkronképesség	Önálló munka – rajzolás	D4 (Lázár Ervin: Vacskamati virágja II.)	
B	A tanulók elolvassák a második meserészletet. Megoldják a szövegértési feladatokat, és párban ellenőrzik azokat. 15 perc		Önálló munka – feladatmegoldás Páros munka – ellenőrzés	D5 (Ellenőrzés párban – feladatlap)	

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja, fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök, mellékletek	
				Diák	Pedagógus
II/c Nem törődöm vele					
A	A tanár felolvassa a mese harmadik részét. Közösen beszélgetnek az odafigyelésről, a hűség-ről a barátságban. 10 perc	Hallás utáni szövegér- tés Érzelmek tudatosítása	Frontális osztály- munka – tanári bemutatás Egész osztály együtt – megbeszélés		P2 (Lázár Ervin: Vacskamati vi- rágja III.)
B	A tanulók elolvassák a harmadik meserészletet. 10 perc	Szövegértés, értő olva- sás Érzelmek tudatosítása	Önálló munka	D6 (Lázár Ervin: Vacskamati virág- ja III.)	
C	A gyerekek megbeszélik Vacskamati jó és rossz tulajdonságait. A pár egyik tagja a védő, a másik a vádló. Példákat írnak saját hétköznapijaikból, amikor ők is részesei voltak kisebb-nagyobb mulasztásoknak a barátaikkal, szeretteikkel kapcsolatban; akár ők voltak figyelmetlenek, akár velük viselkedtek bántóan. Elmondják, hogy szívesen lennének-e Vacskamati barátai, és mit tennének a virág helyében. A csoport igyekszik közös álláspontra jutni. Vélemé-nyüket megosztják a többi csoporttal. 15 perc	Érzelmek tudatosítása Mások szempontjainak tekintetbevétele Empátia Önismeret	Páros munka Kooperatív tanulás – szóforgó, csoport- szóforgó	Papírlap	

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja, fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök, mellékletek	
				Diák	Pedagógus
II/d Hűség, barátság					
A	A tanulók önállóan elolvassák a negyedik meserészletet. Egy vagy két mondatban összefoglalják az olvasott rész tartalmát (Mi lehet a válasz Bruckner Szigfrid kérdésére?). 8 perc	Érzelmek tudatosítása	Önálló munka Kooperatív tanulás – szóforgó, ablak	D7 (Lázár Ervin: Vacskamati virágja IV.)	
B	A gyerekek felidéznek, előfordult-e velük, hogy egy ideig megfeledeztek „kedvencükről”, legyen szó tárgyról, állatról vagy jó barátról. Arról is beszélnek, hogy most másképp cselekednének-e. Vagy mondjanak el egy olyan élményt, amikor nem a saját érdekeik szerint cselekedtek, hanem elsősorban arra figyeltek, hogy a barátjuk érezze jól magát. 15 perc	Személyes élmény megosztása	Kooperatív tanulás – szóforgó		
C	A tanulók elolvassák a negyedik meserészletet, majd csoportokban előadják azt. A csoportok értékelik egymás bemutatóját. 15 perc	Beleélés	Önálló munka Csoportmunka – szerepjáték Kooperatív tanulás – csoportszóforgó	D7 (Lázár Ervin: Vacskamati virágja IV.)	

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja, fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök, mellékletek	
				Diák	Pedagógus
III. Az új tartalom összefoglalása, ellenőrzés és értékelés					
III/a Kötődés					
A	A tanulók önállóan elolvassák az ötödik meserészletet. Majd a mese befejező sorai alapján megfogalmazzák gondolataikat. 15 perc	Értékek képviselete Kötődés	Önálló munka Egész osztály együtt – beszélgetőkör	D8 (Lázár Ervin: Vacskamati virágja V.)	
III/b Mozgókép, a jelenetek előkészítése					
A	A gyerekek papírcsíkra rajzolják a virág életének főbb mozzanatait. A lemezjátszó segítségével mozgóképet készítenek. 10 perc	Rajzos megjelenítés	Csoportmunka	Rajzlap, színes ceruza	Lemezjátszó
B	A tanulók megbeszélik a mese részekre osztását. A csoportok vagy húznak, vagy választanak egy jelenetet, amelyből felkészülnek. 15 perc	Metakommunikációs képesség Kommunikáció Egymásra figyelés	Kooperatív tanulás – csoportforgó Csoportmunka – szerepjáték		P3 (A mese részekre osztva) P4 (Cédulák)

MELLÉKLETEK

P1 – Rokon értelmű és ellentétes jelentésű szavak

A gyűjtés lehetséges megoldása:

barát, jóbarát, cimborá, társ, szövetséges, pajtás, kenyeres pajtás

pajti, bajtárs, puszipajtás, kebelbarát, atyafi, koma, amigó, haver

ellenség, rosszakaró, haragos, ellenlábás, kutya-macska barátság

P2 – Lázár Ervin: Vacskamati virágja (Részletek) III.

Hát így zajlott le az a születésnap.

Aztán elmúlt. Sok kedd elmúlt. De egyik sem volt Vacskamati születésnapja.

A virág meg! Uramfia! Szegény, szegény Vacskamati virágja!

Azt hiszitek, törődött vele? Nem törődött.

Azt hiszitek, öntözte? Nem öntözte.

Azt hiszitek, kapálgatta? Nem kapálgatta.

Azt hiszitek, rá is nézett? Nem nézett rá.

A virágnak odalett a zöldje, sárgája, lilája, kékje, kornyadozott, fonnyadozott.

Egészen addig, amíg egyszer csak nagy mérgesen azt nem mondta Dömdödöm, hogy „dömdödöm”.

– Hallottátok? – mondta Ló Szerafín. – Dömdödöm azt mondta, hogy dömdödöm.

Hogyne hallották volna!

– Bizony nem gondolja a virágját.

– Bizony nem öntözi.

– Bizony rá se néz.

– Bizony hervadozik szegény virág.

– Bizony kornyadozik.

Így beszélt Ló Szerafín, Nagy Zoárd, Aromo, Bruckner Szigfrid, Dömdödöm és Szörnyeteg Lajos.

– Jaj, elfelejtettem! – sápítózott Vacskamati. – Pedig az én virágom, Vacskamati virágja. Mindig tudtam. Ne haragudjatok!

Vacskamati meg nekiesett, öntözte reggeltől estig, estétől reggelig, kapálta naphosszat, csak úgy sercegett szegény virág gyökere.

És két nap múlva azt mondta:

– Öntöztelek, kapáltalak, két napja csak veled foglalkozom, mégis kornyadsz, mégis hervadsz! Mi lesz már! Tessék sárgállani, tessék zöldelleni, tessék lilállani, tessék kékelleni!

– Na, erre megint összesereglett Ló Szerafín, Nagy Zoárd, Aromo, Bruckner Szigfrid, Szörnyeteg Lajos és Dömdödöm.

– Mit képzelsz – mondta Ló Szerafín –, hónapokig nem törődtél vele, és most azt hiszed, két nap alatt virulni fog?!

– Zöldelleni!

– Sárgállani!

– Lilállani!

– Kékelleni!

– Dömdödöm!

– Úgy határoztunk – mondta Bruckner Szigfrid –, hogy elveszük tőled a virágot.

– Jaj, ne! – esett kétségbe Vacskamati.

– De igenis elveszük!

– Dömdödöm – mondta ekkor Dömdödöm.

Csodálkozva néztek rá.

– Azt mondod, hogy kérdezzük meg a virágot is?

– Döm.

Megkérdezték hát a virágot.

– Akarsz Vacskamatinál maradni?

P3 – A mese részekre osztva

I. A SZÜLETÉS NAP

Vacskamati kicsit félénken azt kérdezte:

– Ugye, meghallgatsz?

Mikkamakka ábrázata azt mondta: meg hát.

– Egy kérdésem lenne – folytatta Vacskamati.

Mikkamakka ábrázata azt mondta: elő vele.

– Ugye nekem van születésnapom? – rukkolt elő a nagy kérdéssel Vacskamati. Mikkamakka ábrázata azt mondta: de még mennyire.

– Április tizenötödikén születél.

– Nem lehetne inkább kedd?

– Hogyhogy kedd? Hiszen kedd van.

– Hogy minden kedden születésnapom legyen.

– Még mit nem! Csak minden április tizenötödikén. Egy évben mindenkinek csak egyszer lehet születésnapja.

– Kár – mondta Vacskamati. Mikkamakka mélyen elgondolkozott.

– Tényleg kár – mondta aztán, és újra gondolataiba mélyedt.

– De hiszen akkor! – kiáltott Vacskamati.

– Mit akkor?

– Ma április tizenötödike van!

– És akkor mi van?

– Hát a születésnapom!

– Jé, majd elfelejtettem! – ugrott fel Mikkamakka, és felragyogott az arca. – Isten éltesse! Kiszaladt a tisztás közepére.

– Fiúk – kiabálta –, Vacskamatinak születésnapja van!

Elő is sereglettek mind. Ló Szerafín, Nagy Zoárd, Bruckner Szigfrid, Aromo, Szörnyeteg Lajos és Döm-dödöm. Ott sűrögtek-forogtak Vacskamati körül.

II. AZ AJÁNDÉKOZÁS

Összedugták a fejüket, sutyuru-mutyuru. Vacskamati meg úgy tett, mintha nem tudná, miről van szó. Pedig hozzá is elhallatszott, ahogy Dömdödöm azt mondja: „Dömdödöm.” Ezt pedig csak az nem érti, aki mind a két fülére süket. Vagy még annál is jobban. Merthogy Dömdödöm azt mondta, adjunk ajándékot az ünnepeletnek, akinek tizenöt év óta ez a kedd az első születésnapja.

El is futottak mindjárt. Vissza is jöttek mindjárt. Na és a kezükben, na lám, a kezükben, oda nézz, a kezükben egy cserép virág! Lila is volt, zöld is volt, sárga is volt, kék is volt, csuda egy virág volt.

Úgy hívták: Vacskamati virágja.

Láttatok volna Vacskamatit! Irult-pirult, sápadozott, táncolt, ugrált, sikongatott, simogatta, dédelgette, becézgette, lehelgette a virágját. Igen boldog volt.

III. A VIRÁG ÉS A FIGYELEM

Hát így zajlott le az a születésnap.

Aztán elmúlt. Sok kedd elmúlt. De egyik sem volt Vacskamati születésnapja.

A virág meg! Uramfia! Szegény, szegény Vacskamati virágja!

Azt hiszitek, törődött vele? Nem törődött.

Azt hiszitek, öntözte? Nem öntözte.

Azt hiszitek, kapálgatta? Nem kapálgatta.

Azt hiszitek, rá is nézett? Nem nézett rá.

A virágnak odalett a zöldje, sárgája, lilája, kékje, kornyadozott, fonnyadozott.

Egészen addig, amíg egyszer csak nagy mérgesen azt nem mondta Dömdödöm, hogy „dömdödöm”.

– Hallottátok? – mondta Ló Szerafín. – Dömdödöm azt mondta, hogy dömdödöm.

Hogyne hallották volna!

- Bizony nem gondolja a virágját.
- Bizony nem öntözi.
- Bizony rá se néz.
- Bizony hervadozik szegény virág.
- Bizony kornyadozik.

Így beszélt Ló Szerafín, Nagy Zoárd, Aromo, Bruckner Szigfrid, Dömdödöm és Szörnyeteg Lajos.

IV. VACSKAMATI ÉS A GONDOSKODÁS

– Jaj, elfelejtettem! – sápítózott Vacskamati. – Pedig az én virágom, Vacskamati virágja. Mindig tudtam. Ne haragudjatok!

Vacskamati meg nekiesett, öntözte reggeltől estig, estétől reggelig, kapálta naphosszat, csak úgy sercegett szegény virág gyökere. És két nap múlva azt mondta:

– Öntöztelek, kapáltalak, két napja csak veled foglalkozom, mégis kornyadsz, mégis hervadsz! Mi lesz már! Tessék sárgállani, tessék zöldelleni, tessék lilállani, tessék kékelleni!

– Na, erre megint összesereglett Ló Szerafín, Nagy Zoárd, Aromo, Bruckner Szigfrid, Szörnyeteg Lajos és Dömdödöm.

– Mit képzelsz – mondta Ló Szerafín –, hónapokig nem törődtem veled, és most azt hiszed, két nap alatt virulni fog?!

- Zöldelleni!
- Sárgállani!
- Lilállani!
- Kékelleni!
- Dömdödöm!
- Úgy határoztunk – mondta Bruckner Szigfrid –, hogy elveszük téled a virágot.

- Jaj, ne! – esett kétségbe Vacskamati.
- De igenis elveszük!

– Dömdödöm – mondta ekkor Dömdödöm.

Csodálkozva néztek rá.

– Azt mondd, hogy kérdezzük meg a virágot is?

– Döm.

Megkérdezték hát a virágot.

– Akarsz Vacskamatinál maradni?

V. A VIRÁG SZERETI VACSKAMATIT

A virágnak szép virághangja volt.

– Igen – mondta.

– De hiszen nem öntözött!

– Tudom – mondta a virág.

– De hiszen nem kapálgatott!

– Tudom – mondta a virág.

– De hiszen rád se nézett!

– Tudom – mondta a virág.

– Aztán meg agyonöntözött.

– Tudom – mondta a virág.

– Agyonkapált.

– Tudom – mondta a virág.

– Sápadt lettél.

– Tudom – mondta a virág.

– Csenevész lettél.

– Tudom – mondta a virág.

– Akkor meg miért maradnál nála?! – mordult rá Bruckner Szigfrid.

– Azért, mert szeretem – mondta a virág.

– Miért szereted? – háborgott Aromo.

– Csak – mondta a virág.

Vacskamati tánra perdült, ugrált a virágja körül, alig látott az örömtől.

- Meglátod, rendesen öntözlek, kapállak, törődöm veled ezután
- mondta a virágnak.

A virág meg azt mondta:

- Hiszi a piszi.

És olyan boldog volt, amilyen még soha.

(Lázár Ervin: *A négyszögletű kerek erdő. Vacskamati virágja*. Részletek. Osiris Kiadó. Budapest, 1997, 57–66. o.)

P4 – Cédulák

A SZÜLETÉS NAP

AZ AJÁNDÉKOZÁS

A VIRÁG ÉS A FIGYELEM

VACSKAMATI ÉS A GONDOSKODÁS

A VIRÁG SZERETI VACSKAMATIT